

MOBILE ERINDRINGSHAVER

PROJEKT BESKRIVELSE

Social- og
Sundhedsskolen
Fredericia · Vejle · Horsens

KORT BESKRIVELSE AF TANKEN OMKRING DE MOBILE ERINDRINGSHAVER

Miljøpsykologisk forskning foretaget verden over dokumenterer den positive effekt, som naturen har på mennesker. I relation til ældre borgere generelt, og specifikt borgere med demens, viser forskning også, at ophold i og aktiviteter i og omkring haver, samt naturbaserede aktiviteter generelt, har en positiv betydning for den mentale og fysiske sundhed. For personalet, frivillige og pårørende kan arbejdet med haver også give grobund for mange givende oplevelser i aktivt samspil med demente borgere.

Social- og sundhedsskolen Fredericia-Vejle-Horsens ønsker derfor i samarbejde med fire demens plejecentre i Fredericia Kommune (Øster Elkjær Plejecenter, Demensplejecenter Madsbyhus og Demensplejecenter Rosenlunden) samt plejecentret Lindegården i Vejle, at udvikle og teste konceptet Erindringshaver, som omfatter både havernes opbygning, indhold og håndtering, samt udvikling af undervisningsforløb tilpasset arbejdet med demente borgere. Haverne og kompetencer omkring disse leveres af foreningen SAMMEN GROR VI, der har erfaringer med arbejdet omkring haver og mobilitet i flere sammenhænge.

SEND TANKERNE PÅ REJSE OG SKAB LIVSKVALITET

De grundlæggende tanker omkring arbejdet med Mobile Erindringshaver tager sit afsæt i at genskabe oplevelser og værdifulde minder fra den enkelte demente borgers liv. Arbejdet med og omkring haverne skal sende den demente borgers tanker på rejse via stemninger og sanseindtryk. Haverne bliver derfor både terapi og træning med den demente borger. Dette kan ske i samarbejde med personale på plejehjemmet/centret, men et andet og vigtigt element er de pårørende og frivillige. Mange pårørende/frivillige ved hvor svært det kan være at komme på besøg. Hvad skal man snakke om m.m. Her kan haverne bruges som en naturlig aktivitet og give dejlige fælles og meningsfulde oplevelser.

UDDANNELSE SKABER ENGAGEMENT OG KONTINUITET OMKRING BRUGEN AF DE MOBILE HAVER

Viden om, og erfaring med, udemiljøets positive effekt på beboernes sundhed og trivsel, samt kundskaber omkring havebrug og aktiviteter omkring disse for borgere med demens, er en essentiel parameter til at sikre kontinuitet og regelmæssig, vedvarende og terapeutisk brug af de mobile haver. Social- og sundhedsskolen ønsker derfor i samarbejde med projektets øvrige partnere at igangsætte et udviklingsprojekt med følgende indhold;

1. Udvikling og test af "Mobile Erindringshaver" med fokus på;
 - A. Havens størrelse og sammensætning
 - B. Planter/afgrøder
 - C. Vejledning
2. Udvikling og test af tema "Mobile Erindringshaver" målrettet pleje- og omsorgspersonale.
3. Integrering og test af tema "Mobile Erindringshaver" i temaforløb om "demens" på Social- og sundhedsskolens hovedforløbsuddannelser.
4. Udvikling og test af kurser omkring opbygning/pasning og aktiviteter omkring haverne målrettet frivillige/pårørende.

HVORDAN TÆNKES DER AT ARBEJDES MED DE MOBILE HAVER I UDVIKLINGSPROJEKTET?

Det er tænkt at de fire involverede plejecentre hver får et sæt haver. Antal og størrelser aftales i udviklingsfasen så dette er tilpasset behov og muligheder. Herudover har social- og sundhedsskolen et sæt på skolens afdeling i Vejle og Fredericia, og gartnerne fra foreningen SAMMEN GROR VI har et sæt.

HVAD ER EN MOBIL ERINDRINGSHAVE?

En mobil erindringshave er en eller flere plantekasser på hjul, der kan bruges enkeltvis eller sammensat. Kasserne kan laves i mange størrelser, højder og bredder, og kan monteres med bænke, hjørne, håndtag m.m. så de tilpasses den enkeltes hjem/plejebolig. De mobile haver er på hjul, hvilket betyder, at de nemt kan flyttes og mobiliteten gør, at de kan bruges både inde og ude, og kan flyttes mellem etager efter behov. Haverne kan danne grobund for små eller store haveprojekter, som kan igangsættes og afsluttes tilpasset ressourcer, sæson m.m.

Netop mobiliteten og fleksibiliteten er bæredygtigheden i konceptet. Det er tanken at kasserne skal kunne leveres til et plejecenter som "saml-selv" med enkel brugervejledning eller at de leveres samlet. Med kasserne leveres også jord, frø, planter, selvwandingskasser, låg m.m. Alt leveres med brugsvejledning. Herudover er der mulighed for at få professionel hjælp til opstart, support og opfølgning via

små videoer, hot-line eller besøg af havekonsulent eller gartner. Det er således til at gå til for alle – også selv om personale, pårørende eller frivillige ikke på forhånd har havekunderskaber.

DESIGNPROCES MED BRUGERINDDRAGELSE FREMMER AKTIVITET OG GIVER EJERSKABSFØLELSE I DE MOBILE HAVER

Ved opstarten af de mobile haver bør personale, eventuelle pårørende, samt en konsulent fra foreningen SAMMEN GROR VI deltage i arbejdet med at skabe det optimalt havemiljø, der imødekommer den enkelte borgers behov og mulighed for at deltage i arbejdet med haverne. Her skal især tænkes vedligehold af haveprojektet. Borgere med demens er ekstra følsomme over for utryghed i omgivelser, og en have der ikke vedligeholdes kan blive en kilde til frustration i samarbejdet mellem personale og borger. Dette kan imødegås f.eks. med en plejeplan og et vedligeholdelsesbudget, og ved at inddrage vedligeholdelsen allerede i designfasen.

PASNING AF HAVEN

I udviklingsforløbet er det tænkt at de mobile haver skal passes af borgere og personale. Herudover kan der etableres samarbejde med pårørende og frivillige.

FORMÅLET MED UDVIKLINGSPROJEKTET ER AT BELYSE FØLGENDE

- Hvordan kan udviklingen af sundhedsfremmende udemiljøer i form af mobile haver bidrage positivt til at højne demente borgeres livskvalitet.
- Hvordan kan eventuelle afgrøder fra den mobile have indgå i madlavningen på plejehjem m.m.
- Hvordan kan de mobile haver øge arbejdsglæden blandt personalet.
- Hvordan kan ledelse og personale sammen definere visioner og mål for brug af haven.
- Hvordan kan haver prioriteres på det kommunale budget.
- Hvordan kan der skabes relevante og motiverende uddannelsesforløb for personalet i relation til de mobile haver.
- Hvordan kan pårørende og frivillige indgå i arbejdet med de mobile haver. Hvilke uddannelsesforløb for de frivillige kan der etableres med udgangspunkt i arbejdet med de mobile haver.
- Hvor kan den mobile have indgå i temaforløb/uddannelse på Social- og sundhedsassistent uddannelsen.

I udviklingsprojektet vil der være ekstra vægt lagt på undersøgelse og udvikling af metoder til at sikre samarbejde omkring haverne mellem ledelsen, personalet, det aktiverende team, demenskonsulenten, samt frivillige og pårørende. Arbejdet med afdækning af metoder iværksættes i udviklingsprojektet via en projektgruppe, der går på tværs af de involverede plejecentre, der deltager i projektet, Social- og sundhedsskolen Fredericia-Vejle-Horsens, samt foreningen SAMMEN GROR VI.

I udviklingsprojektet arbejdes der med at udvikle egnede forslag til afgrøder, dyrkningsforløb undervisningstemaer og metoder, samt samarbejdsformer, der kan sikre at projektet efter udviklingsfasen kan gå i drift og implementeres landsdækkende. Projektgruppen skal igennem udviklingsforløbet også tilsikre netværksdannelse hvor der udveksles ideer og kundskabsudvikling og sikres substans og målbarhed.

ÅRSJUL I DE MOBILE ERINDRINGSHAVER

Hensigten med indholdet i de mobile haver er sende den demente borgers tanker på rejse via stemninger og sanseindtryk. Afgrøderne skal være enkle, smagfulde, fyldt med dufte og nemme at arbejde med. Der er derfor foreløbig udarbejdet forslag til tema/indhold til 4 kasser

INDHOLD I DE MOBILE HAVER

Middelhavskasse

- Timian
- Rosmarin
- Lavendel
- Oregano
- Citronverbena
- Citrontimian

Smagen af gamle dage

- Purløg
- Persille
- Kørvel
- Dild
- Tagetes

Dessertkassen

- Rabarber
- Skovjordsbær

Kålkassen

- Grønkål
- Bladselleri
- Bladbeder
- Løg
- Morgenfruer

Følgende aktiviteter er tænkt at kunne være relevante at samles omkring; Når vejret/årstiden er til udeaktiviteter

- I sommerhalvåret kan der drikkes kaffe ude i godt vejr ved siden af den mobile have.
- Haven kan plejes/passes/der lugtes og smages og føles.
- I sommerperioden kan aftensmaden evt. spises udendørs ved siden af haven.
- Der kan soves til middag ved siden af haven.
- Besøg af pårørende/frivillige ved i haven – fælles glæde.

Når vejret/årstiden er til inde aktiviteter

- Borgerne kan nyde året rundt udsigten til haven – enten gennem vinduet ud til haven eller ved at haven er taget med ind.
- Livet i den mobile have giver anledning til samtaleemner, bl.a. hvilke blade og blomster der er i haverne, hvilke insekter den tiltrækker, dufte, farver, minder fra egen have.
- Hvis en borger føler sig utryk ved at komme ud kan den mobile have tages med ind og inspirere til gode tanker.
- Der kan føres en sansebog hvor oplevelser fra haven skrives ned.
- Besøg af pårørende/frivillige kan foregå ved og omkring haven.

OM PROJEKTPARTNERNE

Social- og sundhedsskolen Fredericia-Vejle-Horsens er en selvejende uddannelsesinstitution under staten. Skolen udbyder erhvervsuddannelser og efter- og videreuddannelse inden for social- og sundhedsområdet og det pædagogiske område. Skolens vision er til enhver tid at agere som en professionel og udviklingsorienteret organisation, der er kendt og anerkendt for et attraktivt og levende læringsmiljø samt et højt pædagogisk-didaktisk niveau.

Skolen har afdelinger i Horsens, Vejle, Fredericia og Kolding med ca. 800 årselever og 150 medarbejdere. Her uddannes og efteruddannes personale til fem kommuner (Horsens, Hedensted, Vejle, Fredericia og Kolding) og til Region Midtjylland og Region Syd. Derudover samarbejder skolen med mange forskellige partnere i en lang række lande.

FORENINGEN SAMMEN GROR VI

SAMMEN GROR VI er en non-profit organisation, der arbejder for at udvikle og udbrede haver på hjul.

Alle medlemmer af bestyrelsen af foreningen har ekspertise/kompetencer inden for enten havebrug, bæredygtighed økologi eller madlavning.

Plejecentrene

Demensplejecenter Rosenlunden, Fredericia

Rosenlunden er et demensplejecenter med 23 boliger, der ligger i et hyggeligt gårdmiljø i hjertet af Fredericia. Her ligger plejecentret diskret tilbagetrukket, som et trygt og hjemligt fristed.

Demensplejecentret Madsbyhus, Fredericia

Madsbyhus er et demensplejecenter med plads til 14 beboere, som bor i hver deres boliger, men de kan samtidig nyde hinandens selskab i fællesrummene.

De få boliger på Madsbyhus er med til at gøre det til et særligt sted, da det giver gode betingelser for stort nærvær og hjerterum. Et nærvær, der omfatter forholdet mellem både beboere, pårørende og medarbejdere.

Øster Elkjær, Fredericia

Øster Elkjær har 43 boliger fordelt på to afdelinger – Solsikken og demensafdelingen Lærkereden.

Øster Elkjær er et aktivt hus, hvor borgerne kan deltage i cykelture, bowling, højt-læsning, eller komme med på udflugt.

Lindegården, Vejle

Lindegården 3 boenheder med i alt 46 boliger, hvoraf de 3 er aflastningsboliger. Alle boliger er beregnet for borgere med en demenssygdom

REFERENCER

Barba, B.E., Tesh, A.S. & Courts, N. F. (2002) Promoting Thriving in Nursing Homes. *The Eden Alternative. Journal of Gerontological Nursing* vol. 28, n. 3, 7-13.

Berentsen, V. D. & Grefsrød, EE & Eek A. (2007) *Sansehager for personer med demens. Utforming og bruk*. Tønsberg: Forlaget Aldring og Helse.

Brawley, E. C. (2002) *Therapeutic Gardens for Individuals with Alzheimer's Disease*.

Therapeutic Gardens vol. 3, no. 1, 7-11. Brawley, E.C. (2009) *Designing Successful Gardens and Outdoor Spaces for Individuals with Alzheimer's Disease*. In: Rodiek, S. & Schwarz, B. (Ed.) *Outdoor Environments for People with Dementia*. 265-284. USA: The Haworth Press, Inc.

Cohen-Mansfield, J. & Werner. P. (1999) *Outdoor Wandering Parks for Persons with Dementia: A Survey of Characteristics and Use*. *Alzheimer's Disease and Associated Disorders* vol. 13, no. 2, 109-117.

Cohen-Mansfield, J. (2009) *Outdoor Environments for People with Dementia*. In: Rodiek, S. & Schwarz, B. (Ed.) *Outdoor Environments for People with Dementia*. 35-53. USA: The Haworth Press, Inc.

Cooper Marcus, C. (2009) *Garden of the Family Life Center, Grand Rapids, Michigan*. In: Rodiek, S. & Schwarz.

Grahn, P. (2009) *Därför mår vi bra i natur och trädgård*. In: Grahn, P. & Ottosson, Å. (Ed.) *Trädgårdsterapi*. 49-68. Sverige: Bokförlaget Bonnier Existens.

Grefsrød, Ellen-Elisabeth (2002) *Eldres liv og hagens visdom*. Norge: Nasjonalt kompetansecenter for aldersdemens. Hass, K., Simson, S. P. & Stevenson, N. C. (1998).

Older Persons and Horticultural Therapy Practice. In: Simson, S. P. & Straus, M. C. (Ed.) *Horticulture as Therapy – principles and practice*. 231-255. United States of America: CRC Press. Taylor & Francis Group.

Lynderup P. (2002 a) *Den røde tråd i den grønne have – syv portrætter af syv sansehaver for mennesker med demens*. Aalborg :Formidlingscenter Nord.

Lynderup P. (2002 b) *Aktiv medvirken giver livskvalitet – portrætter af otte leve-bomiljøer for mennesker med demens*. Aalborg: Formidlingscenter Nord.

Lovering, M.J. (1990) *Alzheimer's disease and outdoor space: Issues in environmental design*. *The American Journal of Alzheimer's Care and Related Disorders & Research*. 5, 33-40.